

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — **Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.** — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — **Inserati (oglasi):** Trikrat razdeljena peti vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — **Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.**

Štev. 16.

V Ljubljani, dne 28. junija 1913.

Leto I.

Rokodelska dela v kaznilnicah.

Obrtni odsek poslanske zbornice je pravkar predložil poročilo o omejitvi obrtniških rokodelskih del v kaznilnicah. Poročevalec poslanec Fresl je podal statistiko o kaznilniških delih, iz katere se posname, da so v avstrijskih kaznilnicah leta 1910. delali kaznjenci 1.034.213 delovnih dni pri obrtnih delih in 219.250 delovnih dni pri poljedelskih delih v izredne svrhe, 212.081 delovnih dni pri obrtnih, 695.909 delovnih dni pri poljedelskih delih za zavode, skupaj torej 2.163.176 delovnih dni. Poročevalec izvaja nato: Med delovnimi dnevi, ki so določeni za posamezne odjemalce in za potrebe zavodov, obstoja bistvena razlika, ti dnevi prihajajo v prid pozameznim tvrdkam kot naročnicam in škodujejo malim obrtnikom. Obrtniki se po pravici pritožujejo o uničujoči konkurenci, ki jim nastaja z obrtniškim rokodelskim delom v kaznilnicah ter se potegujejo za popolno odstranitev te konkurence. Kaznilnice izvršujejo v mnogih pokrajinah izključno obrtniške proizvode. Škoda je tem občutnejša, ker nima naročnik (tvrdka) nikakoršnih režijskih stroškov pri delu v kaznilnici, kakor

n. pr. najemščina, svečava, kurjava itd., in plača za delo kaznjencevo smešno nizko mezdo. Obrtni red pozna 54 različnih rokodelskih obrtov, izmed katerih jih 27 trpi spricho navedenih kaznilniških del. V opravičenje svojega početja navaja državna uprava, da mora kaznjence zaposlovati, in sicer ne samo na podstavi zakonite določbe, temveč tudi iz nraavnih ozirov in iz ozirov na blaginjo, in da ni mogoče dobiti za kaznjence drugega primernege opravila.

Četudi se mora priznati, navaja nadalje poročilo, da rešitev tega vsega vprašanja ni tako lahka, se vendar ne moremo iznebiti vtisa, da dela justično ministrstvo s prepovedjo obrtniških rokodelskih del v kaznilnicah veliko večje težkoče, kakor v resnici v tej zadevi obstojajo. Nikakor pa ne smemo dopustiti, da bi justično ministrstvo zmanjšanje obrtniških del v kaznilnicah za privatne tvrdke izenačilo z dobavami za državo.

Če bi se to kljub temu zgodilo, tedaj bi smelo biti to le mimogrede in izključno na račun raznih veledobaviteljev države in nikoli ne na račun kvote, ki je pripuščena od državnih dobav malim obrtnikom. Zakaj to kvoto je treba nasprotno neprestano povečevati, ker so državne dobave za male

Podlistek.

Klotilda.

(Konec.)

Tako sva se bližala mestu. Pot je vodila ob precej visokem obrežju. Pod cesto do brega so rastle borovci, spodaj je pošumevalo morje, izza katerega je v nepregledni daljavi vstajala luna. Rdečkasti svetlobni trak se je razlil po morju in se širil, kakor bi plaval po valovih brez prestanka prav do naju. Skozi črne sence borovcev je trepetala svetloba na obleki Klotildini.

Se vedno je ležalo nekaj težkega na naju. Robček, s katerim se je nervozno igrala, je pritisnila parkrat na oči. Jaz tega nisem hotel opaziti.

Tako sva prišla do periferije mesta in se odpeljala v hotel.

Ker je Klotilda postala nekoliko trudna in jo pred odhodom nisem hotel mučiti, sem se poslovil z zagotovilom, da jo posetim drugega dne zarana.

Ko sem drugi dan došel k nji, našel sem jo igrajočo se s svojima otrokoma. Ob pozdravu sem ji pogledal v oči in opazil v njih solze. „Kaj ti je, duša, povej, kaj te žalosti?“

Pogledala me je s tistim iskrenim in žalostnim pogledom, ki me je vedno tako očaral, odgovorila pa ni ničesar, kajti ravno je vstopila njena strežnica.

Medtem, ko si je devala klobuk na glavo, je dala potrebna navodila, nato razdelila otrokoma sladkorčkov, katere sem jima prinesel in odšla sva k svetem Justu.

Ker je izgledala nekoliko deprimirana, sem se trudil s svojo zgovornostjo, opisovanjem okolice ter podobnim odvrniti jo od njenih misli, pa se mi ni posrečilo.

Tako sva dospela do cerkve in divnega razgleda od tam. „Poglej, kako lepo je tu,“ sem dejal, prijemši jo za roko.

„Lepo je ... res ... tako lepo,“ izgovorila je pretrgano in si zakrila obraz z robcem.

„Moj bog, Klotilda, kaj je.“ Ona pa se je lahko oprostila moje roke, naslonivši se na kamenito ograjo. „Tako nesrečna sem, Milan, tako grozno nesrečna.“

Dasi je bilo tudi meni težko, sem jo poizkušal tolažiti. Ona pa je odkimala z globokim vzdihom. „Glej, Milan, vem, da ne ravnam prav, vso noč me je mučila ta misel, vendar sem preslaba, da bi se mogla odločiti prostovoljno zastreti tudi zadnji ža-

obrtnike in proste delavce v gotovem pomenu dela z a s i l o. Poleg tega pa so dela za državo, izvršena v kaznilnicah, tako pomanjkljiva, da ne ustrezajo popolnoma.

Kaznilniški delavci so glasom izvajanj gospoda ministerialnega svetnika viteza pl. Mayerja, ki jih je imel dne 20. decembra 1912 v obrtnem odseku, v letu 1909. pripadali nastopnim strokam. Bilo je namreč: poljedelskih delavcev 652, rudarjev 57, trgovskih in industrijskih delavcev 481, rokodelcev 1369, dninarjev 1488, službujočih 362, raznih 303, skupaj 4712. Državni delež pri zaslužku kaznjencev je znašal leta 1910. 877.266 K 93 v. Ni torej ne stvarnega ne formalnega vzroka, zakaj bi se upravičeni in dolgoletni želji naših delavcev in obrtnikov, ki so z različnimi davki obremenjeni, ne moglo ustreči s tem, da jim državna uprava ne dela nikakoršne nepotrebne konkurence ter takoj odstrani obrtna dela v kaznilnicah. Obrtni odsek stavi zato tele predloge:

Poslanska zbornica skleni: „Vlada se pozivlja, da uredi dela kaznjencev po sledečih načelih:

1.) Obrtniško v kaznilnicah izvrševana rokodelska dela naj se omeje na najmanjšo mero.

2.) Če si da v prehodni dobi kaka tvrdka ali družba napraviti v kaznilnicah gotove obrtne izdelke, naj se od nje zahteva za kaznjencevo delo takšna mezda, kakršna je v dotičnem okraju in stroki običajna.

3.) Od obrtniških del naj se pridržijo za kaznjence, ki so za drugo delo nesposobni, potem za hudodelce in za zimski čas, ona dela, ki so za lastne potrebsčine zavodov potrebna.

4.) Kaznjenci naj se posebno in sistematično uporabljajo za zemeljska dela, za poljedelska dela in za izboljšanje zemljišč, za pogozdovanje Krasa, za poljedelska dela v Dalmaciji, v Istri in na Goriškem, za dela pri osuševanju jezer Lug, Jezero in Cepic. Ta določba pa ne velja za osebe, ki po svoji prejšnji izobrazbi in svojem poklicu niso sposobne

izvrševati taka dela, ne da bi si pokvarile pri tem svojega zdravja in svoje pridobitne zmožnosti.

5.) Kaznjenci naj se ne dajejo za poljedelska dela in slične posle tam, kjer bi se znali oškodovati interesi prostih delavcev ali kjer se gre za nujna dela za brezposelne.

6.) Izdelovanje obrtniških izdelkov v kaznilnicah za ostale stroke državne uprave in za državne dobave naj se vobče ne dopušča.

7.) Z oddajo državnih dobav kaznilnicam se za obrtništvo določena kvota ne sme znižati.

8.) V okoliših posameznih deželnih sodišč naj se napravijo seznamki o obrtniških izdelkih, ki se izdelujejo v kaznilnicah.

9.) Z ozirom na potrebno in mogočo omejitev kazenske dobe pri posameznih obsojencih naj se kazenski zakon v zmislu takozvane pogojne obsodbe reformira.

10.) O uporabi kaznjencev je vsako leto poročati državnemu zboru.“

Nadalje predlaga obrtni odsek še sledečo resolucijo: „Vlada se pozivlja, da dela na to, da se ista načela uvedejo tudi glede vojaških kaznilnic.“

Dogodki na Balkanu.

Spor med Bolgari in Srbi.

Po vseh dosedanjih poročilih se bo srbska ministrska kriza rešila na ta način, da bo Pašiću vnovič poverjena sestava kabineta. Tak izhod iz srbske ministrske krize bi se dal označiti kot večje upanje za ohranitev miru na Balkanu. Pašić je demisioniral, ker ni predrla njegova zahteva, da bi se Srbija brezpogojno uklonila razsodbi Rusije. Če bi bil pa sedaj Pašić zopet postavljen na čelo srbske vlade, tedaj bi to utegnulo samo pomenjati, da hoče Srbija po volji kraljevi ugoditi želji Rusije. Vsekakor pa bo Pašić

rek sreče, ki se mi obeta. In vendar sem zopet tako neodločna, da se nečem s poslednjimi močmi okleniti svoje rešitve, ampak grem svojo žalostno pot.“

„To je usodno, Klotilda, in jaz ti nečem delati te trenutke še težje. Če ti je pa v uteho zavest, da živi človek, ki ti je srčno vdan, kateremu pomenjaš življenje in srečo, potem ...“

Klotilda se je naslonila name, glasno in teče. „Nikar solz, duša, razdalja ne more ugonobiti in ne zmanjšati tega, kar čutiva. Nečem te zadrževati, kakor bi to rad, nečem te odvrčati od tvojih dolžnosti.“

Počasi sva krenila nizdolu. Ker je bilo Klotildi nekoliko slabo, naju je prvi avto dovedel nazaj v hotel.

Po obedu, pri katerem jo nisem motil, so odpeljali prtljago na parnik, kamor smo se odpravili tudi mi. Otročička sta bila vesela, tako, da je imela strežnica z njima dosti opravka. Midva sva šla zamišljena ob rivi.

Parnik je stal ob molu, iz dimnikov se je kadilo. Velika množica ljudi je napolnjevala molo, tako da sem moral opozoriti Klotildo, da pravočasno odide na krov.

Meni je bilo težko, vendar z ozirom na Klotildo nisem hotel postati malodušen. Ona je bila blede in roka, ki mi jo je ponudila, je bila hladna.

„Bala sem se tega trenutka“, je pričela Klotilda s tihim, strtim glasom, „saj me postavlja pred ne-

izogibno izgubo tebe. Prijatelj si mi bil in še več. Sedaj, ko se poslavlja, morda za vedno, ti izdam, kar sem si komaj sebi upala priznati. Dasi bo morje med nama, za spomin ne bo zapreke in ne za moje najlepše želje.“

Jok je Klotildi udušil besedo in tudi meni je bilo hudo, da bi se zjokal, če bi rekel le besedo.

„Klotilda, Klotilda, moja Klotilda ...!“

Širena je zažvižgala.

Klotilda se je zganila.

Jaz sem hotel govoriti, pa mi ni bilo mogoče.

„Bog s teboj, Klotilda.“ Poljubil sem njena otroka, katere je postrežnica zabavala, da nista razumela, kaj se godi. Opotekaje je šla Klotilda do mostu.

„Klotilda, moj bog ...“ Objel sem jo s tresočima rokama. In ona mi je dejala: „Milan, ne pozabi me, kakor te jaz ne pozabim.“ Poljubila me je in zbežala čez most na krov, kjer je vtonila v gneči ljudi.

Meni je bilo, da umrem. Vse tisto, kar bi ji rad povedal, pa nisem mogel in smel, ker mi je to branila nežnočutna obzirnost, me je tiščalo v grlu, da sem se moral kakor v polzavesti nasloniti na obrežni kandelaber.

Širena se je oglasila vnovič. Vrvi so že odvezali in jih vrgli na parnik. Gost črn dim se je valil iz dimnikov. Voda v turbinah je zašumela, vijaki so izpenili morje, kolos se je premaknil.

imel pri tem še veliko težkoč, ki jih bo pa kot spreten mojster v izpreobrnitvi javnega mnenja, bržčas premagal. Seveda bi se moralo to kmalu uresničiti, zakaj, kakor vse kaže, ni Bolgarija voljna še nadalje čakati in zavlačevati nejasni položaj. — Naj se torej konča stvar tako ali tako, to dejstvo bratovskega spora priča jasno dovolj, da se državicam na Balkanu ni šlo za osvobodjenje njihovih bratov iz petstoletnega robstva nego le za razširjenje lastnih dežel.

Spopadi med Bolgari in Srbi. Bitka ob Zletovski reki.

Položaj med obema državama je skrajno napet in nevaren. Po došlih poročilih iz Belgrada, so dne 26. t. m. ob eni uri ponoči Bolgari napadli srbske čete pri Zletovu in Ratkovcu. Razvil se je med četami pravcati boj. Bolgarske čete, in sicer ena cela divizija infanterije s potrebno artilerijo, so nenadoma prekoračile reko Zletovo in jele prodirati na celi fronti. Srbi so nato bolgarsko prodiranje takoj odgovorili z močnim streljanjem. Že ponoči se je vnela silno krvava bitka, ki je trajala do jutra in se slednjega dne dopoldne še vedno nadaljevala. Srbom se je posrečilo napad odbiti in pognati Bolgare na vsej fronti nazaj čez reko Zletovo. V bitki je bil baje uničen en cel bolgarski polk. Izgube so na obeh straneh velike, a še niso znane.

Politični pregled.

Stališče Avstro-Ogrske k položaju na Balkanu.

Ogrski ministrski predsednik grof Tisza je dne 19. t. m. v ogrskem parlamentu v imenu avstro-ogrskega zunanjega ministrstva označil v poglavitnih

Na molu je vstalo življenje, v parniku je nastal krik, klici, jok, petje. Jaz sem nemo strmel na krov. V živem prepričanju, da Klotildo moram videti še enkrat, sem jo res zazrl na promenadnem krovu.

Mahala mi je z robcem. Potez na obrazu nisem mogel razločiti, rosne trepalnice so mi omočile ščipalnik. Kakor elektriziran sem planil do roba mola.

Nisem se menil za ljudi. Kakor da se mi odmika svet, kakor da se pogrezam, se mi je zdelo. Zme-glilo se mi je pred očmi in zdi se mi, da sem v duhu še enkrat do skrajnosti jasno videl njen obraz, kajti malo pozneje je zopet pajčolan legel med njo in mene. Še sem jo videl v daljavi, ladja se je jela obračati in jaz nisem videl več svoje Klotilde.

Nikoli več!

Še danes mi srce burneje bije, če se zmislim te zgodbe. Tako lepo je bilo vse in tako čist je spomin, da mi je v neizrecno tolažbo, če se v sedanjih žalostnih dnevih oziram nazaj na to tiho ljubezen. Kakor mehki sij zvezde je v obupnosti mojega življenja, kakor rešiteljica v hipu, ko vidim ležati pred sabo vse, kar me vzdržuje in daje pomen življenja.

Ta lepota je ostala vedno v moji duši, o Klotildi sami pa nisem slišal nikoli ničesar več.

potezah našo zunanjo politiko. V svojem govoru je poleg drugega naglašal stališče Avstro-Ogrske in sploh vseh ostalih držav, ki so ga zavzemale glede balkanskega vprašanja. Omenil je, da je naša država prva izjavila, da se balkanskih držav ne sme oropati sadov njihovih zmag in posebno naglašal, da mora in bo naša država vedno stremila za tem, da ostanejo balkanske države samostojne in kot take ne pridejo pod noben tuj vpliv, ker bi bil tak vpliv pač naperjen proti Avstriji in bi v svojih posledicah škodoval svobodnemu razvoju in gibanju balkanskih držav. Govor grofa Tisza je napravil v vsej javnosti prav dober vtis.

Vložitev napovedi za odmero osebne dohodnine in rentnega davka.

Kakor znano, se je obrok za vložitev napovedi glede na odmero rentnega davka in osebne dohodnine za leto 1913. večkrat podaljšal in se je končno ukazalo, da se rok raztegne do 31. julija, s katerim dnem poteče. Davčnim oblastim je ukazano, da morajo napovedne vzorce nemudoma strankam dostaviti in da se morajo stranke, ko te vzorce izpolnjujejo, ozirati na določila sedanje postave, napovedi pa lahko tudi že pred 31. julijem vložijo. Ker je že precej pozno, ni izključeno, da morebiti vse napovedi pred koncem letošnjega leta ne bodo rešene. Tisti davkoplačevalci, ki jim plačilni nalogi do konca novembra ne bodo dostavljeni, morajo tudi drugi obrok davka v zmislu postave v tisti višini vplačati, ki je bila lani predpisana.

Pogreb Mahmuda Šefketa paše.

Pogreb umorjenega velikega vezirja Mahmuda Šefketa paše, kojega usmrtilitev je v Turčiji povzročila mnogo novega zla, ker ravno v sedanjem času hudo občutijo izgubo enega najboljših njihovih mož in najsposobnejših voditeljev, se je vršil z veliko slovesnostjo in ob obilni udeležbi najvišjih krogov v Carigradu. V vojnem ministrstvu je bila navzoča vsa generaliteta, odposlanstva vojsk izpred Čataldže in Bulaira in mornarice, veliko število visokih dostojanstvenikov, vsi ministri, vojaški atašeji in dragomani vseh poslaništev. Visoke vojaške časti so izkazali mrtvecu in njegovemu pobočniku Ibrahimu beju, ki sta postala žrtvi zlobne roke. Njiju krsti so obdajali vo-jaki pehote, konjenišva in topničarstva, nato so sledili svojci, delegacije armade, ministri, poslaniki, dostojanstveniki, da celó derviši različnih redov so se udeležili izprevida. Velika množica ljudi se je pridružila izprevodu, ki se je gibal čez Bajazid-trg in mesto usmrtilitve in končno dospel v mošejo Hagia Sofia. Krsti so nato prepeljali s parnikom v Dolmabaghçe, kjer so ji pokopali na takozvanem „hribu svobode“.

Novo ministrstvo v Turčiji.

Novo turško ministrstvo je sestavljeno: Veliki vezir Said Halim paša prevzame, ker je Rifaat paša definitivno odklonil, zunanje ministrstvo. Izzet paša je vojni minister, Talaat bej notranji, bivši zbornični predsednik Halil bej predsednik državnega sveta. Osman Nizami paša je minister za javna dela, senator Soleiman Bostani pa za trgovino in poljedelstvo.

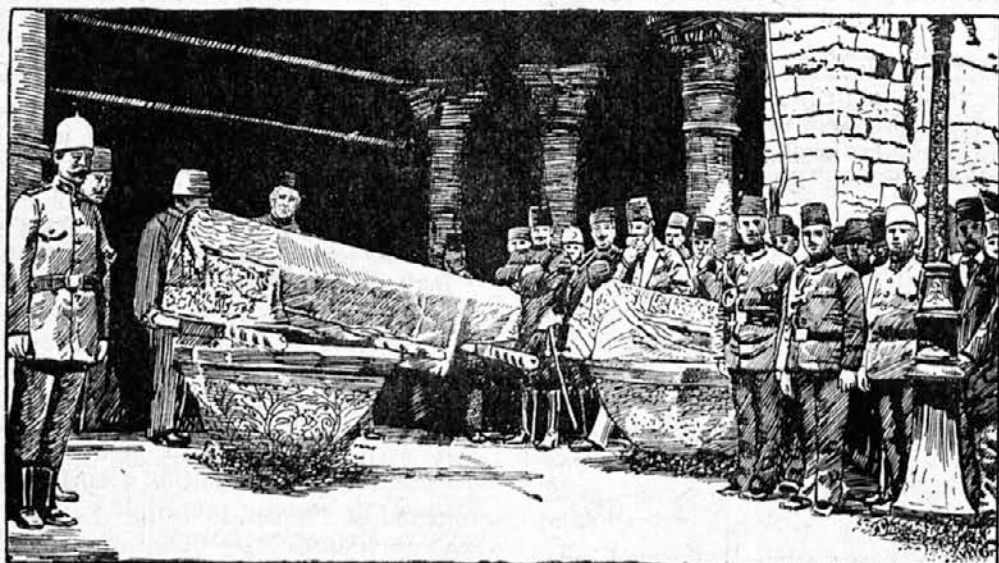
Šejh ul Islam, mornariški minister, finančni minister, vakuf-minister in minister za pošto in brzojav so obdržali svoje portfelje. Kabinet je dobil na ta način prononsirano mladoturški značaj. Dva ministra sta kristjana.

Andrej Carnegie kot gost nemškega cesarja v Berolinu.

Med mnogimi inozemci, ki so prišli ob slavnosti 25letnice vladanja nemškega cesarja Viljema II. v Berolin, da čestitajo nemškemu cesarju, je bil tudi svetovnoznani ameriški človekoljub Andrej Carnegie, ki je bil ves čas svojega bivanja v Berolinu

Poškodovana angleška vojna zrakoplovnica.

Posebna nesreča je zadela zračno križarico „Astra Torres“, ki jo je sestavila pariška tvrdka Astra po načrtih g. Torresa za angleško mornarico. Ko se je zrakoplovnica na letališču v Farnboroughu prvič dvignila k poskusnemu poletu, se ji je pripetila v višini kakih tristo metrov redka nezgoda. Na dosedaj nerazjasneni način je zdajci plin odhlapel iz balončkov, odevalo je postajalo vedno bolj in bolj nenapeto in se je končno v sredi upognilo, tako da je imela zrakoplovnica obliko velikega latinskega

Pogreb umorjenega velikega vezirja Mahmuda Šefketa paše v Carigradu. Zgoraj: Derviši in hodže na čelu mrtvaškega izpreveda; spodaj: Mahmud Šefket paša in njegov umorjeni pribojnik Ibrahim bej na mrtvaškem odru.

cesarjev gost. Udeležil se je slavnostne vojaške službe božje, ki se je izvršila na Tempelhofskem polju, in še drugih slavnosti več. Carnegie je že izza dolgih let osebni prijatelj cesarjev in je ob tej priliki izročil cesarju pismo miroljubnih Amerikancev, ki težijo predvsem za tem, da se ohrani svetovni mir.

V. S spretnimi kretnjami se je posadki, v kateri je bilo približno dvanajst angleških častnikov, posrečilo, poškodovano zrakoplovnico dovesti do klanice za letala. Tu pa je bila nevarnost, da razruši zrakoplovnica to lopo, kar se je v zadnjem trenutku še preprečilo. Nato so pasajirji zapustili zračno ladjo

brez nezgode. Mornarji so nato spravili pohabljeno zračno križarico v klanico. Tu so jeli hitro preiskavati in izboljševati poškodbe. O vzroku tej redki nezgodi se dozdej še ni ničesar zvedelo.

rilo, kadar pride s kake strani inicijativa na deželni odbor. — Deželni odbor ima tiskano poročilo na deželni zbor o svojem delovanju. Dovolil se prispevek za most v Čučji mlaki pod običajnimi pogoji. — Mestna občina Kranj se opozarja, da si ni pridobila

Andrej Carnegie v Berlinu. Amerikanski milijarder (X) se je udeležil slavnosti ob petindvajsetletnici vladanja nemškega cesarja Viljema II. in mu izročil čestitko.

Tedenske novice.

(Iz deželnega odbora — seja dne 21. junija 1913.) Enkete strokovnjakov za kuharske in gospodinske tečaje, ki jo je sklenil ljubljanski občinski svet na predlog gosp. Štefeta, se deželni odbor ne udeleži, ker skrbi sam za take tečaje. — Zborovanja deželne zveze kranjskih obrtnih zadrug dne 30. junija se udeleži deželni odbor. — Glede enodstotnega prispevka zavarovalnic v gasilski fond, kakor ga določa deželni zakon iz leta 1911., se sklene, da se uporablja za podpore ponesrečenim gasilcem še predno izide pravilnik, ki ga izda deželni odbor sporazumno z deželno vlado. — Rešijo se razne prošnje za podpore. — V deželnem proračunu se je nahajala postavka za prispevek h gradnji obrtne šole v Ljubljani. Ker je sedaj dozidana državna obrtna šola — se sklene (proti predlogu dr. Novaka, naj se prispevek izroči mestni občini ljubljanski, ki je do prinesla ogromno žrtev za to šolo) — to postavko iz proračuna črtati. — Vloga dramatičnega društva, ki javlja, da predstav ne more več prirejati v deželnem gledališču, se vzame na znanje. Dr. Novak opozarja, naj se gledališčnemu vprašanju posveti pozornost; deželni glavar dr. Šusteršič meni, da se bo o tem govo-

dovoljenja deželnega odbora za uporabo deželnih oziroma občinskih cest pri zgradbi kanalizacije. Sploh se po vsej deželi konstatira, kje in v koliko se deželne in občinske ceste brez dovoljenja deželnega odbora pri takih in sličnih zgradbah uporabljajo. — Dela za most čez Čabranko se na novo razpišejo. — Na kompetentno ministrstvo se vloži spomenica za preskrbo Kraških voda. — Glede razširjave stavbe domobranske vojašnice stopi deželni odbor v dogovor s c. kr. kmetijsko družbo radi nakupa sveta na Poljanski cesti, ki je last Kmetijske družbe.

(Novi župani.) V pretečenem tednu sta bila izvoljena za župana in sicer za občino Križe pri Trzinu posestnik Jožef Ahačič iz Steničnega in za občino Mošnje pri Brezjah posestnik Janez Resman iz Gorice.

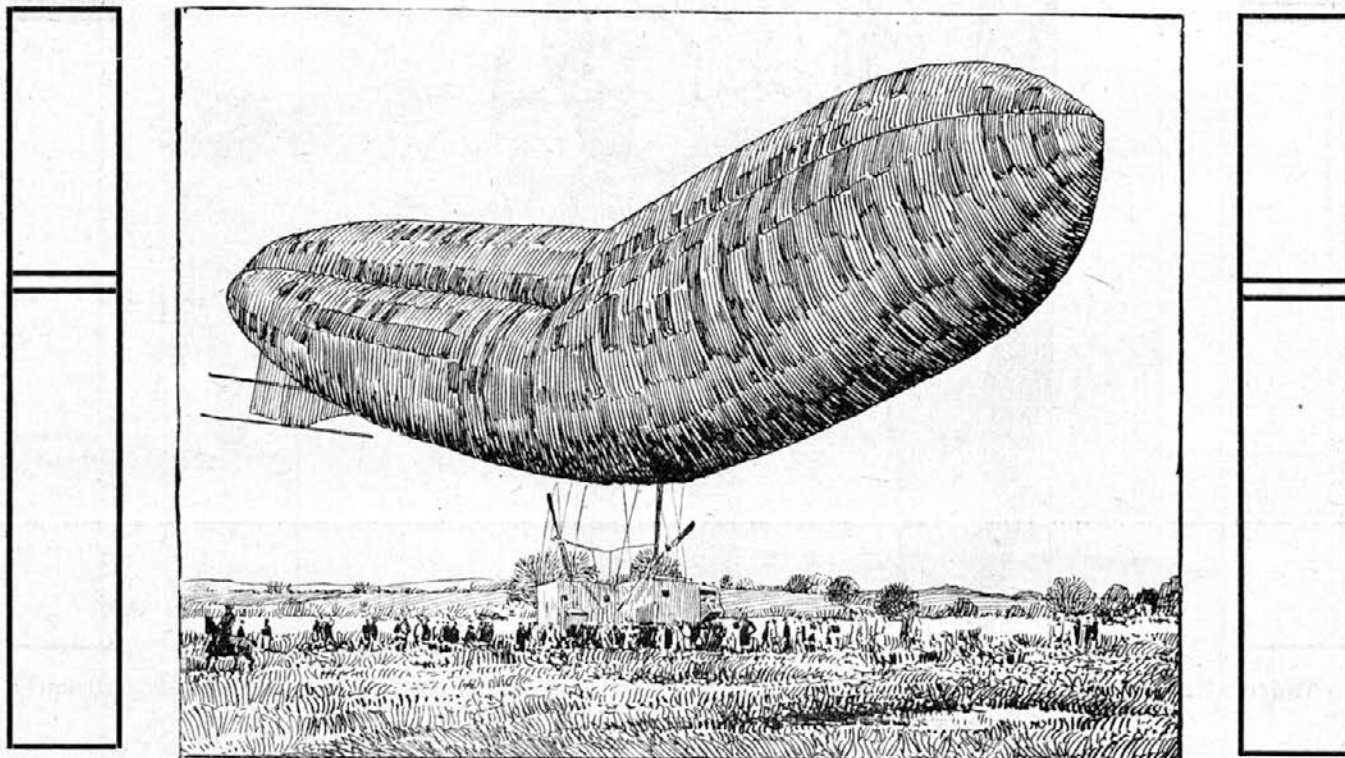
(Nove šolske stavbe) se bodo v kratkem oddale in sicer osemrazrednica v Trzinu in enorazrednica v Goričah, okraj Predvor na Gorenjskem. Ustna zmanjševalna dražba za zgradbo šole v Goričah se bo vršila v četrtek, dne 3. julija ob 10. uri dop. v stari šoli v Goričah.

(Delovadska šola za elektrotehniko) na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani se otvori s pričetkom šolskega leta 1913/14., to je 17. sep-

tembra 1913. Delovadska šola za elektrotehniko ima nalogo, pripravljati obiskovalce s sistematičnim poukom teoretično in praktično za njihov prihodnji poklic tako, da bodo lahko opravljali posle delovodij, monterjev, strojnih risarjev itd. Učna doba traja dva celoletna tečaja. Učenci so redni ali izredni. Za vsprejem je treba dokazati: 1.) da je prosilec dovršil 17. leto, oziroma, da ga dovrši v tistem šolskem letu, v katerem je vstopil; 2.) da je dovršil ljudsko šolo in 3.) da se je učil kakega mehanično-tehničnega ali elektrotehničnega obrta, ali pa da ima vsaj triletno prakso v takem obrtu. Pri vstopu se je izkazati z naslednjimi listinami: a) krstni rojstni list; b) zadnje ljudskošolsko izpričevalo; c) morebitna izpričevala o obrtnih učiliščih, v katere je hodil prosilec za časa

pismeno zglase, ako določijo imenovane listine pravočasno ravnateljstvu, zglasti se pa morjo vsaj pred izpitom osebno pri ravnateljstvu.

(9. tečaj za obrtno knjigovodstvo v Črnomlju) priredi zavod za pospeševanje obrti skupno z obrtno zadrugo v Črnomlju za tamošnje obrtnike. Tečaj so bo vršil od 16. julija do 14. avgusta v večernih urah. Vsa pripravljala dela vodi načelstvo obrtne zadruge v Črnomlju, na katero naj se obrača za vsa pojasnila in sprejem. Ob priglasi je plačati položnino 5 K, iz katere se pokrijejo stroški za učila. Za prireditev je med obrtništvom obilo zanimanja, radi pravočasne ureditve vseh pripravljanih del pa naj se zglase vse prijave čim prej mogoče.

Stisnjena angleška vojna zrakoplovna „Astra Torres“.

učenja pri mojstru (obratna nadaljevalna šola, javna risarska šola, razni kurzi itd.); d) učno izpričevalo, oziroma delavsko knjižico; e) od domačega župana izdano potrdilo o neomadeževanem vedenju; f) v dvomljivih slučajih domovinski list. Vpisovanje se vrši v dneh 15. in 16. septembra. Vpisnina znaša 2 K, šolnina 5 K, delavniška taksa 6 K. Ubožni učenci lahko dosežejo na podlagi posebnih, na željo vlado naslovljenih prošelj oprostitev plačevanja šolnine in delavniške takse.

(Nov vlak na progi Kranj-Tržič.) S 1. julijem se vpelje ob nedeljah in praznikih nov vlak iz Kranja v Tržič.

(Sprejem v prvi gimnazijski razred.) Na drugi državni gimnaziji v Ljubljani (Poljanska cesta) bo vpisovanje za prvi razred šolskega leta 1913/14. v nedeljo, dne 29. junija 1913 dopoldne od 9. do 12. ure v ravnateljevi pisarni. Učenci naj pridejo v spremstvu staršev in prinesejo s seboj krstni list in obiskovalno izpričevalo zadnje ljudske šole. Sprejemni izpiti bodo v soboto, dne 5. julija od 9. ure dopoldne dalje. Zunanji učenci se lahko tudi

(Grozen samomor v Ložu.) Starotrška učiteljica Franica Valenčič, doma iz Prema pri Il. Bistrici, si je preteklo nedeljo zjutraj na grozen način vzela svoje življenje. Ob omenjenem času jo je slišala njena gospodinja klicati na pomoč. Ker pa so bila vrata zaklenjena, je tekla po ključavničarja. Ker se tudi temu ni posrečilo vrat odpreti, je razbil okno, hoteč priti hitro v sobo. Tu pa se je nutil v razsvetljeni sobi grozen prizor. V mlakuži krvi na postelji je ležala z globoko prerezanim vratom učiteljica Valenčič že — mrtva; v desnici je še vedno krepko držala oster kuhinjski nož ves krvav, s katerim si je prerezala nit svojega nesrečnega življenja. Nesrečnici se je baje vsled nesrečne ljubezni omračil um, kar jo je spravilo v obup in ob življenje. Pogreb nesrečnice se je vršil v nedeljo na tamošnje pokopališče pri zelo veliki udeležbi občinstva ter njenih žalostnih učenec in učencev.

(Strela ubila konja.) Dne 21. t. m. je šel posestnik Janez Požul iz Vremskega Britofa čez Gabrk proti Senožecam, z dvoupreženim vozom v gozd po drva. Nekako sredi pota je začelo deževati in

treskati. Naenkrat je tik pred konje udarila strela in prestrašeni gospodar, ki je sedel na zadnji premi voza, je ves omamljen hotel ustaviti konje, toda ko sta preplašeni živali napravili še par skokov, se je lepša in večja od teh zgrudila na tla ter takoj poginila. Gospodar sam, ter drugi konj sta ostala popolnoma nepoškodovana. Prizadeti posestnik, oče sedmerih malih otrok, katere preživlja s težkim trudom, bode moral škodo, katera znaša čez 600 K, sam trpeti. — Dne 20. t. m. dopoldne je ubila strela, ko je divjala huda nevihta nad Kranjem in okolico blizu šentpeterske kapelice v Šmartnem pri Kranju 25 let starega fanta Petra Sušnika po dom. Brenkovega z Gorenje Save. Sušili so mrvo: Ko je prišla nevihta, je stopil pod drevo in treščilo je. Blizu je bil njegov brat, kateremu se ni zgodilo ničesar.

(Razne nesreče.) 22letna dekla Ana Grčar iz Domžal se je peljala pred nekaj dnevi na vozu, v katerega je bila vprežena krava, po državni cesti proti železniškemu tiru. Nenadoma je pridrdral vlak, katerega se je krava tako vstrašila, da je začela divjati. Grčarjeva je hotela splašeno kravo udržati. Pri tem pa je padla pod voz in si zlomila desno nogo. — 21letni delavec Franc Vrečar je pred nekaj dnevi metal v Trzinu z voza brzajavne droge. Ko je hotel neki drog sam vzdigniti, mu je spodrsnilo in se je zgrudil na tla. Pri tem mu je padel drog na glavo in ga je smrtno nevarno poškodoval. — Te dni je neki avtomobil povozil na državni cesti pri Ilirski Bistrici 58letnega hlapca Andreja Franka iz Prema, ko je šel v Ilirsko Bistrico. Avtomobil je Franka tako poškodoval, da so ga morali odpeljati v bolnišnico v Postojno. — Dveletni Franc Dormiš, kajzarjev sin, je stal na paši v bližini krave. Ker se je pa krava branila muh, mahnila je z glavo nazaj, pri tem pa zadela z rogmi otroka in ga težko poškodovala. — V Stari Loki se je dogodil zelo tragičen slučaj. Pri igri je ustrelil z revolverjem Berčič Ivan, p. d. Čobrov, 12 let star, Jožefa Pokorna, 14 let starega, v trebuh in ga smrtno nevarno poškodoval. Pri operaciji se je izkazalo, da ima ranjenec prestreljen želodec. — Desno nogo je zlomila skladovnica opeke 55 let staremu dinarju Primožu Verniku iz Kokrice 7. junija t. l. v Naklem. Prekladal je opeko, ki se je prevrnila nanj in ga poškodovala. Enaka nesreča je zadela 26 let starega zidarskega pomočnika Janeza Demšarja iz Malenskega Vrha. Kopal je pri posestniku Pavlu Dolencu v Zakobiljeku klet, pri čemer se je udrila večja plast zemlje nanj in mu tudi zlomila desno roko. — 86letnega lajnarja Matijo Kavška je te dni povozila neka posestnikova hči iz Malega Mengša z vozom. Nesreča se je zgodila med Malim in Velikim Mengšem. Lajnar je zadobil več znatnih poškodb. — Dne 20. t. m. je zgrabil 15letnega tovarniškega delavca Andreja Lustreka med delom v papirnici v Goričanih stroj za desno roko in mu jo je zlomil. — 23letni hlapec Franc Zupančič iz Vač je hotel dne 18. t. m. stopiti med vožnjo z voza, a je padel pri tem pod voz. Kolo mu je šlo čez levo nogo in mu jo je zlomilo.

(Skrivno jo je hotel popihati.) Preteklo soboto je orožništvo v Sent Vidu na Ljubljano aretiralo nekega zidarskega polirja ravno v trenutku, ko se je hotel skrivaj z vlakom odpeljati, ne da bi plačal svoje dolgove, katere je napravil. Izročili so ga okrajnemu sodišču v Ljubljani.

(Tatinski hlapec.) 16letni Jakob Pistor je bil že dva meseca uslužben pri posestniku Jakobu

Lavtižarju v Kranjski gori kot hlapec. V tem času je ukradel svojemu gospodarju sčasoma par novih črevljev na jermenčke, par škornjev, srebrno uro remontirko s srebrno verižico in neki dekli, ki je bila tudi pri Lavtižarju uslužbena, tri krone gotovega denarja. Našli so pri njem tudi en vitrih.

(Smrtna železniška nesreča.) Pretekli četrtek popoldne je osebni vlak v bližini postaje Sent Peter povozil 26letno, nekoliko slaboumno Ivano Knafelj iz Sent Petra. Knafelj je šla od postaje Sent Peter proti Postojni po železniški progi. Vsled ostrega ovinka je Knafelj zagledala vlak šele v zadnjem trenutku. Hotela je skočiti v stran na desno. Tu pa jo je nenadoma zgrabila lokomotiva in jo je z veliko močjo vrgla na stran. Knafelj je zadobila pri tem tako težke telesne poškodbe, da je par minut nato umrla.

(Požari.) 16. t. m. okoli ene ure popoldne je nastal v bajti Jurija Premozarja v Predosljih ogenj, ki jo je z vso opravo popolnoma uničil. Požarni brambi se je posrečilo v bližini stoječa poslopja rešiti. Ogenj je nastal vsled neprevidnosti Premozarjeve žene. Škoda znaša okrog 800 K. Premozar je imel pa pri „Vzajemni zavarovalnici v Gradcu“ zavarovano bajto za 1300 K in opravo za 400 K. — V nedeljo dne 22. t. m. proti večeru je izbruhnil z doslej še neznanega vzroka ogenj na skednju posestnika po domače Benka v Lipnici pri Kropi. Mirnemu ozračju ter mali dvokolesni brizgalnici, ki je last podružnice c. kr. kmetijske družbe in požrtvovalnosti nekaterih se je zahvaliti, da se ni zgodila večja nesreča; pogorel je namreč edinole skedenj in slamoreznica, drugo se je rešilo. Tudi požarni brambi iz Kamne gorice in Kroke sta stopili v akcijo, toda takrat že ni bilo nevarnosti. — Dne 19. t. m. je izbruhnil ogenj okrog pete ure popoldne pri posestniku Matiji Stalzerju v Taboru pri Črmošnjicah na Dolenjskem. Stalzer sam je v Ameriki; v hiši prebiva samo 74letna Stalzerjeva mati. Ogenj se je silno hitro razširil, tako da je bilo v kratkem v plamenih šest hiš z vsemi gospodarskimi poslopji vred. Ker so tamošnji domačini v kritičnem času delali na polju, je ogenj vpepelil poleg hišne oprave in obleke tudi živež in krmo. Živino so še pravočasno rešili. Od sedmih hiš je ostala samo ena hiša z gospodarskim poslopjem nepoškodovana. Škodo trpi šest posestnikov, izmed katerih se nahajata dva v Ameriki. Škoda znaša 17.100 K; zavarovalnina znaša samo 4500 K. Zažgal je neki deček, ki se je pred Stalzerjevo hišo igral z ognjem.

(Škrlatica) še vedno razsaja v Novem mestu in bližini. V Novem mestu je obolel deček inženirja Samohrada in v Mirni peči otroci upravitelja postaje. Vse stroge odredbe ne pomagajo nič. — Dne 18. t. m. so na Vačah šolo zaprli za nekaj tednov, ker je hčerka gosp. nadučitelja Iv. Bezeljaka zbolela za škrlatinko. Bolezen se širi najbrž iz Zagorja, ker se je tudi v Vidrgi pojavil en slučaj.

(Tatvina v gradu v Dol. Toplicah.) V noči od 20. na 21. t. m. se je v gradu v Dol. Toplicah zgodila velika tatvina. Tat je ali ulomil v Grad ali se v njem skril. Ukradenih je bilo kakih 70 parov srebrnih žlic, vilic in nožev, kuhinjska čisto nova knjiga, v kateri je bilo samo od 20. vpisano, kar je bilo izdatkov in od 4 tednov izdatki za enega gosta ter še mnogo drugih stvari. Na vilicah, nožih in žlicah je urezano „Bad Töplitz“. Vrednost ukradenega blaga se ceni na 600 kron. Občinstvo naj bo pred nakupom posvarjeno.

(Otvoritev omnibus-proge Bohinjska Bistrica-Bohinjsko jezero.) Dne 29. junija t. l. se otvori na progi Bohinjska Bistrica-Bohinjsko jezero osebni promet z omnibusom; omnibus bo vozil vsak dan trikrat na Bohinjsko jezero s sledečimi postajami: Bistrica-hotel Sv. Janez-hotel Sveti Duh in končna postaja hotel Zlatorog. Ravno mimo teh postaj in po isti progi vračal se bo omnibus tudi trikrat nazaj v Bistrico. Vožne cene so: vožnja iz Bistrice do Sv. Janeza 60 vin., iz Bistrice do Sv. Duha 70 vin. in iz Bistrice do Zlatoroga 1 K. To zares potrebno komunikacijsko progo je ustanovila Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem, ki jo bo tudi subvencionirala.

(100kronski bankovci pridejo iz prometa.) Avstro-ogrsko banka naznanja, da se 100kronski bankovci z datumom od 2. januarja 1910 umaknejo iz prometa. Čas za izplačilo ali zamenjavo teh bankovcev v glavnih zavodih in podružnicah avstro-ogrskih banke je določen do 31. maja 1915. Po preteku tega roka bodo bančni zavodi avstro-ogrskih banke te bankovce sprejemali le še v zamenjavo; po 31. maju 1921 se pa 100kronski bankovci od 2. januarja 1910 sploh ne bodo več sprejemali.

(Avtomobilska poštna zveza Gorica-Vipava-Postojna) se bo otvorila s 1. julijem t. l. Avtomobil bo odhajal iz Postojne in Gorice zjutraj ob 6. uri in popoldne ob 4. uri. Prihajal pa bode v Postojno in Gorico dopoldne ob 10. uri in zvečer ob 8. uri. Križišče avtomobilov bode Vipava, kamor bodo prihajali avtomobili dopoldne ob 10. uri in popoldne ob 6. uri. Uvedba teh voženj je velikega gospodarskega pomena za vse občine prelepe Vipavske doline glede poštne, kakor tudi osebnega prometa. Vsak avtomobil bode imel prostora za 28 oseb.

(Bonboniere.) Na dunajskem dvoru imajo že od nekdaj navado, da dobivajo po dvornih pojedinah gostje lep spomin. So to lepe bonboniere, ki so naložene na mizi v sosedni sobi in ki jih dobivajo gostje pri odhodu v spomin za svoje otroke. Pred nedavnim se je nekemu generalu prigodila nesreča, da za njega ni ostala niti ena bonboniera. Kakor hitro pa so ostali gostje opazili to, mu so nekateri odstopili del svojega plena, da bi mogel tudi general prinesiti spomin svojim potomcem. Medtem pa je prišel cesar v dvorano ter je hotel izvedeti, kako številno rodbino ima general: „No, koliko pa jih imate, general?“ General, nekoliko zmešan, je mislil, da ga vladar povprašuje po bonbonijerah, ter je jecljaje odgovoril: „Tri, veličanstvo. Eno od ekscelence Kroatina, eno od ekscelence Berchtolda, eno pa od grofa Paara“. Cesar ga je začuden pogledal, zmajal z glavo ter tiho vzdihnil: „To slišim lepe stvari“.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Tržne cene največjih govejih sejmi na Kranjskem.) Po uradnih poročilih je znašala meseca majnika povprečna cena za 100 kilogramov žive teže na govejih sejmi v sledečih političnih okrajih: Postojna: za polmastne vole 92 K, za suhe vole 86 K; Kočevje: za polmastne vole 93 K, za suhe vole 84 K; Krško: za pitane vole 83 K, za polmastne vole 81 K, za suhe vole 78 K; Kranj: za pitane vole 91 K, za polmastne vole 85 K, za suhe vole 82 K; Ljubljana okolica: za polmastne

vole 88 K, za suhe vole 85 K, za vole za pitanje 85 K; Litija: za pitane vole 96 K, za polmastne vole 87 K, za suhe vole 81 K, za vole za pitanje 81 K; Logatec: za pitane vole 86 K, za polmastne vole 82 K, za suhe vole 80 K, za vole za pitanje 80 K; Radovljica: za pitane vole 88 K, za polmastne vole 83 K, za suhe vole in vole za pitanje 78 K; Novo mesto: za pitane vole 92 K, za polmastne vole 84 K, za suhe vole 76 K, za vole za pitanje 74 K; Kamnik: za polmastne vole 84 K, za suhe vole in vole za pitanje 82 K; Črnomelj: za polmastne vole 87 K, za suhe vole 70 K. Najvišja cena pitanim volom (96 K) se je dosegla v litijem okraju.

(Vinska letina) obeta biti letos prav bogata. Iz vseh vinorodnih dežel prihajajo prav ugodna poročila. Vinska trta je ob letošnjem suhem vremenu dobro odcvetela. V Dalmaciji, Istri, Goriškem in na Vipavskem trta tako lepo kaže, da tega niti stari ljudje ne pomnijo. Pa tudi iz Tirolskega, Ogrskega in Nižje Avstrije prihajajo enaka ugodna poročila o ugodni letošnji vinski letini. Vsled tega pa v poslednjem času zelo hitro padajo vinske cene. To padanje vinskih cen je pa povečal izdatno še v poslednjih dneh padli dež, ki je jako ugodno vplival na razvitek grozdja.

(Na kakšen način se da zatreti mrčes pri prešičih.) Nemški svinjerejci pravijo, da je smetana prav dobro sredstvo za zatiranje mrčesa pri prešičih. Oni pravijo, da če se vdrgne ali namaže prešičem smetana s pomočjo ščetni na kožo, da pogine ves mrčes, nahajajoč se na prešičovem životu; sicer pa je treba to ponoviti po treh dneh za prvo mažo. Drugo dobro sredstvo za pokončavanje svinjskih uši je svinjska mast, zmešana s karbolno kislino. S to zmesjo se morajo prešiči prav dobro namazati, in sicer se mora to skozi teden dni vsak dan ponavljati, da se uničijo ali pomore še one uši, ki bi se v tem času šele izvalile. Tudi sivo mazilo iz živega srebra, ki se je zredčilo z oljem, se hvali kot mrčes pokončujoče sredstvo. Nekateri pravijo, da je tudi lug lesnega pepela dobro sredstvo za zatiranje svinjskega mrčesa; seveda se pa mora prešič večkrat z njim oprati. — Najbolj preprosto sredstvo za to pa je z vodo zredčen kreolin ali lizol, in sicer v razmerju 1:20 (pet odstotkov). Ti zmesi se mora dodati nekoliko špirita ali alkohola. Bodisi, da se rabi prvo ali pa drugo teh sredstev, umiti se morajo prešiči po prvem umivanju po treh ali štirih dneh zopet, če se hoče mrčes popolnoma pokončati.

(Kot izdatno sredstvo zoper uši na živini) hvalijo nekateri zmes petroleja in milnice. Ta zmes se napravi tako-le: Raztopi se 15 gramov navadnega trdega mila nad ognjem v dva in pol litra deževnice. Ko se je milo popolnoma raztopilo, zlije se vrelo milnico v posodo, v katero se je zliło že prej pet litrov petroleja. Zmes se nato kake štiri do pet minut pridno meša in pusti, da se ohladi. Ko se hoče uporabiti, zlije se en del te zmesi v pet enakih delov gorke vode. Ko se vse popolnoma raztopi, pomoči vanj cunjo ali pa ščet in dobro namaži vsa ona mesta na živini, na katerih se nahajajo uši.

(Da ne bo kura predolgo kokljala,) deni na dno gnezda, v katero hodi počepat, kako posodo z vodo in jo potem zakrij na rahlo in tanko s slamo ali s senom. Ko pride kura v takšno gnezdo in počene, stopi z nogami v mrzlo vodo, nakar skoči takoj iz gnezda in se vanj več ne vrne.